

LÜGAT365

bazı
kelime-
ler
çok
güzel.

LÜGAT365

bazı
kelime-
ler
çok
güzel.

Can Çağdaş

Lûgat365, Banu Ertuğrul-Onur Ertuğrul

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2015

15. basım: Haziran 2019, İstanbul

Bu kitabın 15. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Yayına hazırlayan: Faruk Duman

Kapak tasarımı ve mizanpaj: Banu Ertuğrul

Düzeltili: Burçak Başpınar

Kapak baskı, iç baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Baha İş Merkezi A Blok

Haramidere-İstanbul

Sertifika No: 12027

ISBN 978-975-07-3003-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89

Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Lûgat365

Bazı Kelimeler Çok Güzel

BANU ERTUĞRUL | ONUR ERTUĞRUL

önsöz.

Bazı kelimeler çok güzel...

Tüm hikâye bunun ayırıcına varmamızla başladı. Tüm kelimeler güzel fakat bazıları diğerlerinden daha güzel.

Gündelik yaşantımızın gereksinimlerinden uzak, bugünün ideolojilerinden muaf, başka başka dertleri olan, türlü türlü hikâyesi olan kelimeler. Artık cümle içerisinde pek kullanılmadıklarından, vakur bir sessizlikle kaderlerini bekliyorlar. Hayatlarımızdan tümünden ellerini ayaklarını çekmezden evvel, son bir saygı duruşu bizimkisi. Çünkü gidiyorlar; gidecekler.

Globalleşen dünyanın, yeniden hiyerogliflere dönüşünün arifesinde, son bir sunî teneffüs bizimkisi. Emoji devri yaklaşıyor. Kelimeler ise hikâyeleriyle, geçmişleriyle, melodileriyle, anlamlarıyla ve zenginlikleriyle fazla ağır geliyorlar gündelik yaşantılarımıza. Bir emoji kâfi geliyor aşkı anlatmaya ve başka bir emoji yetiyor bir aşkın bitip başka bir aşkın başladığını haber vermeye.

Yalnızlaşmanın “kendi ayakları üzerinde durmak” olarak kutsallaştırıldığı, kimsenin kimseye ihtiyaç duymadığı, aşkın gündelik bir hobiyeye dönüştüğü bir dünyada hasrete yer ve zaman kalmıyor. Hasret çekmeyen için vuslat nasıl bir anlam ifade etsin ki?

Hayatlarımız kelimeleri şekillendiriyor. Gereksinim duymadığımız kelimeler ölüyor, gereksinim duyduğumuz yeni kelimeler (ya da emoji’ler, caps’ler ve gif’ler) doğuyor. Fakat belki, küçük bir olasılık da olsa belki, henüz ölmeden evvel kelimeler de hayatımızı şekillendirebilir mi? Hemdem kelimesini öğrendiğinde bir insanın yaşadığı boşluk duygusu, o âna kadar tatmadığı bir özlemi yaratabilir mi? Bir ihtimal olsun, kelimeler de hayatımızın rotasını değiştirebilir mi? Arzularımızı, gayelerimizi, önceliklerimizi sorgulatabilir mi?

Sanki böyle bir ihtimal var. Çünkü bazı kelimeler bugüne kadar kullanıldıkları tüm cümlelerden, tarif ettikleri tüm duygulardan, onları telaffuz eden tüm insanlardan bir şeyler biriktirmiş ve daha önceden hiç duymamış olsak da, unutmuş olsak da gönlümüzün derinliklerinde bir şeyleri sızlatıyor. Bu sızı bir umuttur!

Biz, Banu ve Onur Ertuğrul. Öğretmen değiliz. Yazar değiliz. Çevirmen bile değiliz. Dilbilimci hiç değiliz. Bizim kelimelerle ilişkimiz platonik bir aşk ilişkisi.

Kelimelere ve birbirine sevdâlı iki kişiyiz. Ulvî bir amaçla çıkmadık bu yola... Gündelik hayatın hengâmesinden uzak, mağrur şekilde bir köşede duran güzel kelimeleri, onları derdest eden popüler mecralar aracılığıyla yeniden tedâvüle sokmaya niyetlendik. Kelimelerin ne kadar güzel şeyler olduğunu insanlara hatırlatmak, güzelliklerini popüler bir dille gösterebilmek, yeniden gündelik hayata karışıp görünür olmalarını sağlamak umuduyla çıktık bu yola. Kelimeleri dert ettik kendimize. Çünkü kelimeler derdimiz, kelimeler dermânımız.

Lûgat365 fikri ilk olarak tek bir kelimeye inanarak başladı: Hissikablelvuku... İnsanın içinden defalarca tekrar etmek geliyor. Âdeta efsunlu bir kelime. Tek kelimelik bir şarkı gibi nağmesiyle akıyor ve hülyâlara gark ediyor insanı. İnsan bu kelimeyi bir kere duyunca, hep duymak istiyor. Düşündük ki, bizim gibi bu kelimenin heyecanını yaşayan başkaları da vardır. Az da olsa vardır... O azıcık kişiye ulaşabilirsek de, bu kelimenin ve diğer kelimelerin güzelliğini anlatmamızda bize yardımcı olurlar. Öyle de oldu.

2014 senesinin son aylarıydı. Henüz Lûgat365 ismini koymazdan evvel, hummâlı çalışmalara giriştik. Bir yandan kitaplarda ve sözlüklerde güzel kelimeleri tespit ederken, bir yandan da projeyi şekillendiriyorduk. Anlamaları çıkarıyor, kelimelerin etimolojik hikâyelerini araştırıyor, kullanıldıkları eserleri tarıyorduk.

Tüm bu heyecanlı çalışmalar sonucunda 1 Ocak 2015 tarihinde, Lûgat365 ismiyle gün yüzüne çıktı projemiz. Twitter, Instagram ve Facebook üzerinden, her gün bir kelimeyi anlamı, kökeni ve kullanımlarıyla paylaşmaya başladık. Ne olursa olsun, tüm bahânelerden muaf olmak sûretiyle, bir sene boyunca, her gün bir kelime paylaşmaya ve sene sonunda, 365 kelimeye ulaştınca bitirmeye söz verdik.

Projemizin 2015 senesine tevâfuk etmesi ise bizim için garip bir imtihandı. Acı dolu bir yıld 2015. Yüzlerce masumun canına kıyılan korkunç bir yıld. Bombalar, kıyımlar, cinayetler derken, her sabah başka bir acıya uyandık. Her gün bir güzel kelime paylaşma sözüyle girdiğimiz projemiz, yaşananlar karşısında âdeta bir acı günlüğüne dönüştü. Bu vesîleyle, Türkçede acıya ve acıyı tariflemeye dâir ne kadar çok kelime olduğunu da öğrenmiş olduk. Türlü acıyı tarif etmekte ne kadar mâhir bir dilimiz varmış meğer...

Velhâsıl, kelimeler bazen feryâdımız, bazen sitemimiz, bazen de isyânımız oldu.

Her kelime bir umut oldu. Her kelime bir nefes oldu. Nefes aldık, nefes verdik. Pek çok açıdan eleştirildik, pek çok övgüye mazhar olduk. Pek çok anı biriktirdik, pek çok kelime sevdâlısı insan tanıdık bu güzel vesîleyle.

Kelimeler vücûda geldiler... Sokaklarda kelimeler duyduk, kelimeler gördük. Poster oldular, defter oldular, çanta oldular, bardak oldular ve sonunda kitap oldular. Hayâlini kuruyorduk fakat tahmin etmiyorduk doğrusu.

Bu güzel ve yorucu serüvende bize destek olan, yol gösteren, yârenlik eden, kelime öneren, eleştirilerini esirgemeyen ve samîmiyetimize inanan herkese müteşekkirimiz. Tüm bu güzel insanlar sâyesinde, güzel kelimelerin yeneden hayata karışmasına vesîle olmak bizim için kıvanç kaynağı. Sürç-i lisan ettiyse affola...

Banu Ertuğrul | Onur Ertuğrul

1 teşebbüs.

Kolları sıvamak. Açık bir niyetle bir işe girişmek, girişim. Dilimize Arapçadan geçmiştir. Bazı kaynaklarda yapışıp tutma, bırakmama anlamlarına geldiği de rivayet edilmektedir.

2 müstehzî.

Alay ve aşağılama anlamlarına gelen istihzâ kelimesinden türetilmiştir. Dilimize Arapçadan geçmiştir. Alaycı ve aşağılayıcı anlamlarında kullanılan kelime, sarkastik mânâsına da yakındır.

3 intizar.

Bakma ve görme anlamlarına gelen nazar kelimesinden türetilmiştir. Yaygın olarak beddua mânâsında kullanılıyor olsa da, yolunu gözleme anlamına gelmektedir.

4

tahay- yül.

Gözünün önüne getirme. Hayalde canlandırma. İmgeleme. Zihinde tasarlanan şey mânâsına gelen hayal kelimesinden türetilmiş olup dilimize Arapçadan geçmiştir.

“

Onu bir an evvel kollarımın arasında tutmak...
Yahut sadece yüzüne bakmak, uzun uzun
ellerini okşamak ve artık beraber, her zaman
için beraber olduğumuzu bilerek karşı karşıya
oturmak... Bu artık bir hakikattir, halbuki
ben şimdiye kadar bunu tahayyül etmekten bile
çekiniyordum.

Sabahattin Ali
İçimizdeki Şeytan

5 havsala.

Zihnin bir şeyi anlama ve kavrama yetisi. Anlayış. Kuş kursağı ve mide gibi farklı anlamlara da gelmektedir. Ortaya çıkma mânâsındaki husûl kelimesinden türetilmiş olup dilimize Arapçadan geçmiştir.

6 mütereddît.

Tereddüt eden. Karar vermekte zorlanan, kararsız. Dilimize Arapçadan geçmiştir. Gidip gelme, kararsız kalma anlamlarına gelen tereddüt kelimesinden türetilmiştir.

7 tumturak.

Gösteriş. İhtişam. Debdebe. Dilimize Farsçadan geçmiş olan kelime daha ziyâde kulağa hoş gelen kelimelerle konuşma mânâsında kullanılmaktadır.

“

*ah nerde gençliğimiz
sahilde savruluşları başıboş dalgaların
yeri göğü çınlatan tumturaklı gazeller
elde var hüzün*

Attilâ İlhan

“Elde Var Hüzün”, Elde Var Hüzün

